

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ

Ημερομηνία: Μ. Τετάρτη 16 Απριλίου 2025
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

α) Σημαντική πολιτική τομή της περιόδου (1923-1927) είναι η ψήφιση νέου συντάγματος, διαδικασία που ξεκίνησε το 1924 και ολοκληρώθηκε μόλις το 1927, με το οποίο εγκαθιδρύθηκε το πολίτευμα της αβασίλευτης δημοκρατίας. Στη θέση του βασιλιά τοποθετήθηκε Πρόεδρος της Δημοκρατίας, που τον εξέλεγε η Βουλή και η Γερουσία, η οποία αποτελούσε νέο, δεύτερο νομοθετικό σώμα.

β) Μόνο στην Γ' Εθνική Συνέλευση (1826- 1827) το προσφυγικό προβλήθηκε εντονότερα από τις διάφορες προσφυγικές ομάδες, που ζήτησαν την εκπροσώπησή τους στη Συνέλευση, για να προωθήσουν το αίτημα παροχής χώρου για μόνιμη εγκατάσταση στην ελεύθερη Ελλάδα. Το ψήφισμα της 5ης Μαΐου 1827, με το οποίο καλούνταν όλοι οι ορθόδοξοι «όσων αι πόλεις κατεστράφησαν, να προσέλθουν εις την Βουλήν να ζητήσουν τόπον και να εγείρουν νέας πόλεις», έδειχνε την τάση να επικρατήσει μία ευρύτερη αντίληψη για το προσφυγικό. Ωστόσο, οι επαναστατικές κυβερνήσεις δεν προχώρησαν στην υλοποίηση των αποφάσεών τους και δεν οργάνωσαν συνοικισμούς προσφύγων.

γ) Η διάσταση των απόψεων Βενιζέλου και Πρίγκιπα Γεωργίου για το εθνικό ζήτημα της ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα, δεν άργησε να λάβει τη μορφή προσωπικής αντιπαράθεσης. Η κρίση κορυφώθηκε στις 18 Μαρτίου 1901, όταν ο Γεώργιος απέλυσε τον Βενιζέλο από το αξίωμα του υπουργού δικαιοσύνης. Έτσι, τα πολιτικά πράγματα στην Κρήτη οδηγήθηκαν σε πλήρες αδιέξοδο και όλες οι προσπάθειες συνδιαλλαγής των αντίπαλων πολιτικών μερίδων ναυάγησαν. Γύρω από τον Βενιζέλο συνασπίστηκαν όσοι ήταν δυσαρεστημένοι από την αυταρχική πολιτική του Πρίγκιπα και σχηματίστηκε μια ισχυρότατη «Ηνωμένη Αντιπολίτευσις». Έμπιστοι συνεργάτες του Βενιζέλου ήταν ο Κ. Φούμης και ο Κ. Μάνος. Οι τρεις αυτοί αποτέλεσαν μια τριανδρία, που δεν δίστασε να προχωρήσει σε δυναμική αναμέτρηση με τον Πρίγκιπα.

ΘΕΜΑ Α2 α.

1. ΣΩΣΤΟ
2. ΣΩΣΤΟ
3. ΛΑΘΟΣ
4. ΛΑΘΟΣ
5. ΛΑΘΟΣ

ΘΕΜΑ Α2 β.

Η σωστή χρονολογική σειρά των γεγονότων έχει ως εξής:

- 5, 3, 1, 2, 4

ΘΕΜΑ Β1

(σχολικό βιβλίο, σελ. 43, 44)

α) Το αποφασιστικό βήμα προς την ολοκλήρωση της αγροτικής μεταρρύθμισης έγινε στα παραγμένα χρόνια του Α' Παγκοσμίου πολέμου και του «εθνικού διχασμού». Το 1917 η κυβέρνηση του Ελευθερίου Βενιζέλου στη Θεσσαλονίκη αποφάσισε την ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης. Ο στόχος ήταν διπλός: αφενός η στήριξη και ο πολλαπλασιασμός των ελληνικών ιδιοκτησιών γης στις νεοαποκτηθείσες περιοχές και αφετέρου η αποκατάσταση των προσφύγων και η πρόληψη κοινωνικών εντάσεων στον αγροτικό χώρο. Με βάση αυτά τα νομοθετήματα η απαλλοτρίωση των μεγάλων αγροτικών ιδιοκτησιών έγινε δυνατή στα αμέσως μετά τον πόλεμο χρόνια, όταν η ανάγκη αποκατάστασης των προσφύγων βρέθηκε στο επίκεντρο του κρατικού ενδιαφέροντος.

Η αναδιανομή που έγινε έφτασε στο 85% των καλλιεργησιμων εκτάσεων στη Μακεδονία και στο 68% στη Θεσσαλία. Στο σύνολο της καλλιεργήσιμης γης της χώρας το ποσοστό αυτό ανήλθε σε 40%. Μετά από λίγα χρόνια, κάτω από την πίεση του προσφυγικού προβλήματος, η αγροτική μεταρρύθμιση ολοκληρώθηκε και οδήγησε την αγροτική οικονομία της χώρας σε καθεστώς μικροϊδιοκτησίας. Με τη σειρά της η νέα κατάσταση δημιούργησε νέα προβλήματα. Οι μικροκαλλιεργητές δυσκολεύονταν να εμπορευματοποιήσουν την παραγωγή τους και έπεφταν συχνά θύματα των εμπορέων. Για να αντιμετωπιστεί αυτή η κατάσταση προωθήθηκε η ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας, κρατικών οργανισμών παρέμβασης και παραγωγικών συνεταιρισμών. Το αγροτικό ζήτημα απέκτησε έτσι νέο περιεχόμενο, χωρίς να προκαλέσει τις εντάσεις που γνώρισαν άλλα κράτη της Ευρώπης (Ισπανία, Βουλγαρία, Ρουμανία κ.λπ.).

β) (σχολικό βιβλίο, σελ. 163, 165)

Οι περισσότεροι πρόσφυγες, ψυχικά τραυματισμένοι και με το άγχος πρώτα της επιβίωσης και αργότερα της βελτίωσης της ζωής τους, εξέφραζαν συχνά παράπονα για την αντιμετώπιση του κράτους, αλλά και των γηγενών κατοίκων του. Κατηγορούσαν το ελληνικό κράτος ότι με την υπογραφή της Σύμβασης ανταλλαγής της Λοζάνης και του ελληνοτουρκικού Συμφώνου του 1930 παραβίασε βασικά δικαιώματά τους: ότι αποζημιώθηκαν μόνο κατά ένα μέρος για την περιουσία που εγκατέλειψαν στις πατρίδες τους: ότι, τέλος, η ανταλλάξιμη περιουσία δεν περιήλθε

πάντοτε σε αυτούς. Πράγματι, παρά την ύπαρξη νόμων (ήδη πριν από το 1922) που απαγόρευαν τη μεταβίβαση της μουσουλμανικής ακίνητης ιδιοκτησίας, η έλλειψη κτηματολογίου, η ανυπαρξία, σε πολλές περιπτώσεις, τίτλων ιδιοκτησίας και η δυσκολία στην οριοθέτηση ή την περιγραφή της, συνέβαλαν στο να περιέλθουν τέτοιες εκτάσεις σε ντόπιους. Αλλά και το ίδιο το κράτος κάποιες φορές παραχώρησε ανταλλάξιμη περιουσία σε γηγενείς ακτήμονες ή σε ευαγή ιδρύματα.

ΘΕΜΑ Β2**α) (σχολικό βιβλίο, σελ. 245)**

Το δυσμενές κλίμα για τους υπόδουλους Έλληνες, που είχε διαμορφωθεί στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, κατά τη διάρκεια της Επανάστασης του 1821, άρχισε σταδιακά να υποχωρεί μετά την παραχώρηση των ειδικών προνομίων, γνωστών στην παγκόσμια ιστορία με τους νομικούς όρους «Χάτι Σερίφ» (1839) και «Χάτι Χουμαγιούν» (1856). Η θεωρητική ισονομία και η θρησκευτική ελευθερία μαζί με την ανάπτυξη του εμπορίου και της οικονομίας οδήγησαν στη δημογραφική αύξηση του ποντιακού πληθυσμού, στην καλλιέργεια της ελληνικής παιδείας και στην ανάπτυξη της νεοελληνικής συνείδησης. Ο ποντιακός ελληνισμός εγκατέλειψε τα κρησφύγετά του και κατέβηκε στις παραλιακές περιοχές, όπου έκτισε καινούρια χωριά, εκκλησίες και σχολεία. Σε σύντομο χρονικό διάστημα πήρε ξανά στα χέρια του το εμπόριο ολόκληρου του Ευξείνου Πόντου και της ενδοχώρας, ενώ η Τραπεζούντα ξαναβρήκε τις παλιές της δόξες.

β) (σχολικό βιβλίο, σελ. 246)

Η κυρία πλουτοπαραγωγική πηγή στα παράλια του Ευξείνου Πόντου ήταν το διαμετακομιστικό εμπόριο με κυριότερα λιμάνια την Αμισό, την Τραπεζούντα, την Κερασούντα, την Οδησσό, τη Βραΐλα, το Νοβοροσίσκι και τη Σεβαστούπολη. Κατά τη διάρκεια του πολέμου οι Νεότουρκοι με διάφορους τρόπους προσπαθούσαν να απομακρύνουν και να περιορίσουν το εμπόριο των χριστιανών, οι οποίοι για να επιβιώσουν συνεργάστηκαν με τις τοπικές μουσουλμανικές εθνότητες. Η Τραπεζούντα μέχρι το 1869 έλεγχε το 40% του εμπορίου της Περσίας και το διαμετακομιστικό εμπόριο απέφερε κέρδος περίπου 200.000.000 φράγκα το χρόνο. Οι ελληνικές επιχειρήσεις διέθεταν εμπορικά υποκαταστήματα και πρακτορεία μεταφορών στη Ρωσία, την Περσία, την Αγγλία, την Κωνσταντινούπολη, τη Μασσαλία και σε άλλες μεγάλες πόλεις της Ευρώπης. Η Τραπεζούντα αποτελούσε το σταυροδρόμι της εμπορικής κίνησης μεταξύ Δύσης και Ανατολής μέχρι το 1869 που ολοκληρώθηκε η διάνοιξη της Διώρυγας του Σουέζ, οπότε άρχισε η σταδιακή παρακμή του λιμανιού της. Ωστόσο, για μεγάλο διάστημα και μετά το 1883, τέσσερις μεγάλοι ελληνικοί τραπεζικοί και εμπορικοί οίκοι της Τραπεζούντας έλεγχαν μαζί με το υποκατάστημα της Τράπεζας Αθηνών σχεδόν όλη την οικονομία του ανατολικού Πόντου. Η Τραπεζούντα μέχρι το 1869 έλεγχε το 40% του εμπορίου της Περσίας και το διαμετακομιστικό εμπόριο απέφερε κέρδος περίπου 200.000.000 φράγκα το χρόνο.

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Ενδεικτικός πρόλογος: (σχολικό βιβλίο, σελ. 121)

Τον Ιούνιο του 1824 σήμανε η ώρα της προσφυγιάς και για τους Ψαριανούς. Περίπου 3.600 εγκατέλειψαν το κατεστραμμένο νησί, με προορισμό άλλα νησιά του Αιγαίου. Λίγοι κατέφυγαν στο Ναύπλιο.

Κύριο Μέρος: (σχολικό βιβλίο, σελ. 121)

Στις Κυκλάδες, όπου κυρίως κατευθύνθηκαν, δεν αντιμετωπίστηκαν παντού με τον ίδιο τρόπο. Ευπρόσδεκτοι ήταν στην Τήνο, η κοινότητα της οποίας μερίμνησε άμεσα για τη συντήρησή τους. Από εκεί οι περισσότεροι μετοίκησαν στη γειτονική Σύρο ή επέστρεψαν αργότερα στις εστίες τους. Στην Πάρο και την Άνδρο αντιμετώπισαν προβλήματα με τους ντόπιους. Αντίθετα, οι Σπετσιώτες τους συμπεριφέρθηκαν ευσπλαχνικά, ξεχνώντας τους παλιούς ανταγωνισμούς των δύο ναυτικών νησιών. Όταν όμως οι Ψαριανοί έδειξαν διάθεση να εγκατασταθούν μόνιμα στις Σπέτσες, οι Σπετσιώτες αντέδρασαν. Έτσι οι Ψαριανοί αναγκάστηκαν να μετοικήσουν και, με κυβερνητική άδεια, να εγκατασταθούν στη Μονεμβασιά. Χαρακτηριστικά είναι όσα αναφέρονται στο Κείμενο Α, του ιστορικού παραθέματος στο οποίο επισημαίνεται ότι στις 4 Ιουλίου 1824 οι Ψαριανοί, ζήτησαν να τους παραχωρηθεί το φρούριο της Μονεμβασιάς για να εγκατασταθούν εκεί προσωρινά. Το αίτημά τους έγινε αποδεκτό. Επιπλέον, με νέα τους επιστολή στις 29 Ιουλίου 1824, που απευθυνόταν στο Βουλευτικό ζήτησαν και την εξαγορά των Ψαριανών αιχμαλώτων οικογενειών. Η Διοίκηση τους απέστειλε ένα μικρό χρηματικό ποσό ύψους 10.000 γρasiών, το οποίο όμως δεν επαρκούσε για το συγκεκριμένο σκοπό. Η μόνη χαρά και παρηγοριά που έλαβαν οι Ψαριανοί πρόσφυγες στη Μονεμβασιά, ήταν όταν τους επισκέφτηκε ο πλούσιος συμπατριώτης τους Ιωάννης Βαρβάκης, ο οποίος κατέφτασε από τη Ρωσία για να τους συναντήσει και να τους προσφέρει οικονομική βοήθεια. Στο μεταξύ επαναστατική κυβέρνηση φρόντισε για τη στέγασή τους, όρισε να εισπράττουν ένα μέρος από τους φόρους της περιοχής και κατάρτισε και κατάλογο των αιχμαλώτων Ψαριανών για την εξαγορά τους. Παρ' όλα αυτά, οι Ψαριανοί της Μονεμβασιάς θεώρησαν ότι δεν αντιμετωπίστηκε ικανοποιητικά η κατάστασή τους, που επιδεινώθηκε δραματικά με το ξέσπασμα θανατηφόρου επιδημίας. Οι περισσότεροι Ψαριανοί έφυγαν αργότερα από τη Μονεμβασιά και διασκορπίστηκαν πάλι στις Κυκλάδες.

Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και στο Κείμενο Α, στο οποίο σημειώνεται ότι μετά από κάποιο χρονικό διάστημα παραμονής στη Μονεμβασιά, πολλοί Ψαριανοί εξαιτίας των επιδημιών και κακουχιών εγκατέλειψαν το φρούριο και μετέβησαν στη Σύρο, στη Μύκονο και στην Τήνο. Στη Σύρο μάλιστα εγκαταστάθηκαν στην παραλιακή συνοικία της Ερμούπολης, η οποία ονομάστηκε τα «Ψαριανά», και συνέβαλαν καθοριστικά στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης μαζί με τους Χίους πρόσφυγες. Ωστόσο, η εγκατάσταση αυτή θεωρούνταν προσωρινή και πάντοτε οι Ψαριανοί επιζητούσαν έναν μονιμότερο τόπο εγκατάστασης και διαμονής, στον οποίο θα συγκεντρώνονταν όλοι.

Έτσι στην Αίγινα, περισσότερο απ' οπουδήποτε αλλού, βρήκαν το χώρο της μόνιμης εγκατάστασης που επιδίωκαν. Ανέπτυξαν μεγάλη δραστηριότητα στα κοινά θέματα του νησιού, αλλά και στις υποθέσεις του έθνους γενικότερα. Στο κείμενο *B* χαρακτηριστικά επισημαίνεται ότι οι Ψαριανοί ήταν ιδιαίτερα δραστήριοι τόσο στα τοπικά ζητήματα της Αίγινας όσο και του έθνους γενικότερα, και μάλιστα εδραίωσαν την παρουσία τους στο νησί, το οποίο διέθετε ιδιαίτερη κομβική και ελκυστική γεωγραφική θέση. Οι ίδιοι μετέφεραν τα ήθη και τις παραδόσεις τους, σε τέτοιο βαθμό ώστε πλέον να διοικεί την Αίγινα, ήδη από το 1825 η Επιτροπή των Ψαριανών, μετά την απομάκρυνση από την επαναστατική κυβέρνηση του παλαιότερου *Επάρχου του νησιού*. Επιπλέον, ίδρυσαν σχολείο, διέδωσαν τα έθιμά τους και μέχρι τα μέσα του αιώνα διατήρησαν το κοινοτικό τους σύστημα. Για το τελευταίο μάλιστα, στο *Κείμενο B* αναφέρεται ότι αυτό διατηρήθηκε μέχρι το 1849.

Ήταν φυσικό λοιπόν, στην Γ' Εθνοσυνέλευση (1826- 1827) οι Ψαριανοί να ζητήσουν με καθυστέρηση να καθοριστεί τρόπος προσφυγικού συνοικισμού τους. Έχοντας εξασφαλίσει στην πράξη χώρο εγκατάστασης στην Αίγινα δεν πιέζονταν, όπως άλλοι.

β) (σχολικό βιβλίο, σελ. 129, 131)

Κατά την περίοδο της μοναρχίας του Όθωνα, το κράτος ασχολήθηκε σοβαρά με το ζήτημα της αποκατάστασης των προσφύγων. Με σειρά διαταγμάτων προβλεπόταν η ίδρυση νέων προσφυγικών συνοικισμών, γεγονός που αποκάλυπτε τις προθέσεις της πολιτείας για την ενίσχυση της εθνικής συνοχής. Το οθωνικό κράτος προσέβλεπε μάλιστα στο προσφυγικό στοιχείο, καθώς οι μορφωμένοι πρόσφυγες, κυρίως της Μικράς Ασίας και της Κωνσταντινούπολης, κάλυπταν καλύτερα τις ανάγκες της κρατικής διοίκησης. Κατά την περίοδο αυτή, δραστηριοποιήθηκαν ιδιαίτερα οι Χίοι, οι Ψαριανοί, οι Μακεδόνες και οι Κρήτες πρόσφυγες για την αποκατάστασή τους. Για τους τελευταίους, πληροφορίες για τις προσπάθειές τους να αποκατασταθούν στο νέο ελληνικό κράτος, παρουσιάζονται στο *Κείμενο Γ'* του ιστορικού παραθέματος στο οποίο αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι με αφορμή τα παράπονα και τα αιτήματα των Κρητών προσφύγων κατά το έτος της άφιξης του Όθωνα στην Ελλάδα (1832), τονίζονταν η αποτυχία των μέτρων που εφαρμόστηκαν γι' αυτούς επί Καποδίστρια. Ως αιτίες της αποτυχίας αναφέρονταν ο εμφύλιος πόλεμος που ξέσπασε μετά τη δολοφονία του Κυβερνήτη, ο οποίος ακύρωσε την όποια προηγούμενη προσπάθεια εγκατάστασης. Ύστερα υπήρξαν αντιδράσεις από τους γηγενείς, καθώς παραχωρήθηκαν σε Κρήτες εθνικές γαίες που είχαν ήδη εκχερσωθεί από τους ντόπιους. Επιπλέον, η έλλειψη των απαραίτητων χρημάτων για να ικανοποιηθούν οι πρώτες ανάγκες των αποίκων, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι Κρήτες ήταν στην πλειονότητά τους πολεμιστές, επομένως δεν ασχολούνταν με τη γεωργία, άρα ήταν «εχθροί του αλετριού», συνέβαλαν ακόμη περισσότερο στην αποδυνάμωση της προσπάθειας μόνιμης εγκατάστασής τους. Έτσι, την περίοδο της βασιλείας του Όθωνα το κράτος ασχολήθηκε συστηματικότερα με την αποκατάσταση των προσφύγων. Για τους Κρήτες πρόσφυγες, που είχαν εγκατασταθεί σε περιοχές της Πελοποννήσου, εκδόθηκαν βασιλικά διατάγματα που προωθούσαν την εγκατάστασή τους στη Μήλο, στη Μεσσηνία και στην Αργολίδα.

Μάλιστα, στο Κείμενο Γ' τονίζεται ότι τα πρώτα νομοθετήματα των οθωνικών κυβερνήσεων αφορούσαν εκ νέου τους Κρήτες, επιτρέποντας αυτή τη φορά την ίδρυση των συνοικισμών Μινώα στην Αργολίδα και Νέα Κρήτη στη Μεσσηνία το 1834. Η αποκατάσταση αυτή επαναβεβαιώθηκε και επεκτάθηκε και στον Αδάμαντα της Μήλου με το νόμο ΡΙΔ' (114) «Περί αποικισμού των Κρητών» της 15ης Σεπτεμβρίου 1848. Με άλλα διατάγματα ιδρύθηκαν επίσης συνοικισμοί, οι οποίοι ήταν συνέπεια εσωτερικής μετανάστευσης, όπως των Μανιατών στο Πεταλίδι της Μεσσηνίας, των Υδραίων στον Πειραιά και αργότερα των Καρυστίων στην Οθωνούπολη της Εύβοιας.

ΘΕΜΑ Δ1

Ενδεικτικός πρόλογος: (σχολικό βιβλίο, σελ. 66)

Σε αντίθεση με τις σχετικά ασαφείς θέσεις και τη συγκεκριμένη ιδεολογία του γαλλικού κόμματος, το ρωσικό χαρακτηριζόταν από σταθερές πολιτικές θέσεις. Η ομοιότητά του με τα δύο άλλα κόμματα (Αγγλικό και Γαλλικό) βρισκόταν στο γεγονός ότι στη Μεγάλη Δύναμη, στην οποία στήριζαν τις ελπίδες τους για την εξωτερική πολιτική, αναγνώριζαν και ένα πρότυπο για την εσωτερική οργάνωση της χώρας. Η Ρωσία μπορούσε να βρει αποδοχή από μεγάλο τμήμα του πληθυσμού, επειδή ήταν η μοναδική Μεγάλη Δύναμη με ορθόδοξο χριστιανικό δόγμα. Σ' αυτήν βασιζόταν και η νομιμότητα της εξουσίας. Έβλεπε την Εκκλησία σε διαρκή κίνδυνο και καταπολεμούσε τον κοσμοπολιτισμό και την οποιαδήποτε αποστασιοποίηση από τις παραδόσεις.

Κύριο μέρος: (σχολικό βιβλίο, σελ. 66- 67)

α) Με το κόμμα αυτό συμπαρατάχθηκαν, ιδίως κατά την εποχή της διακυβέρνησης της χώρας από τον Καποδίστρια, όσοι είχαν υποφέρει ιδιαίτερα κατά την εποχή της Επανάστασης και κατά τους εμφύλιους πολέμους: οι ακτήμονες, οι μικροϊδιοκτήτες γης, αγωνιστές και χαμηλόβαθμοι αξιωματικοί, μοναχοί, και δημόσιοι υπάλληλοι που διορίστηκαν από τον Καποδίστρια και μετά τη δολοφονία του απολύθηκαν. Χαρακτηριστικά είναι όσα αναφέρονται στο κείμενο Α της ιστορικής πηγής τόσο για την οργάνωση του κόμματος, όσο και για τους επικεφαλής του λεγόμενου καποδιστριακού μηχανισμού. Αναλυτικότερα, η κομματική βάση είχε ερείσματα σε τρεις θεμελιώδεις πυλώνες που βασίζονταν κυρίως στη νομιμοφροσύνη των περιφερειακών τοπικών ελίτ. Πιο συγκεκριμένα, στην Πελοπόννησο εμπνευστής ήταν ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, στη Φωκίδα στη Στερεά Ελλάδα ηγέτης υπήρξε ο Ιωάννης Γκούρας Μαμαούρης, έμπιστος φίλος και σύμμαχος του Κυβερνήτη ο οποίος μάλιστα του ανταπέδιδε τη φιλία του και τέλος στο νησί των Σπετσών, ηγετικές προσωπικότητες ξεχώριζαν ο Ιωάννης Μέξης και η οικογένεια Κολανδρούτσου. Οι Σπέτσες μάλιστα, κατατάσσονταν και λόγω της εμπορικής τους παράδοσης, με την πλευρά της Ρωσίας ήδη από τα προεπαναστατικά χρόνια. Στις παραπάνω τοπικές φατρίες χρειάζεται να προσμετρηθούν και μερικές ισχυρές ομάδες ετεροχθόνων που προέρχονταν από τα Επτάνησα, την Ήπειρο, τα νησιά του Αιγαίου και την Μικρά Ασία. Ταυτόχρονα, σημαντικό ρόλο διαδραμάτιζαν και οι Έλληνες της διασποράς που ήταν εγκαταστημένοι και δραστηριοποιούνταν στη Ρωσία. Όσον αφορά στα νησιά, ο

Κωνσταντίνος Κανάρης είχε την ίδια λαϊκή αποδοχή με εκείνη που διέθετε ο Κολοκοτρώνης για την Πελοπόννησο. Με βάση τα προαναφερθέντα, ο καποδιστριακός μηχανισμός του ρωσικού κόμματος κατόρθωσε αφενός το κόμμα να αποκτήσει συνοχή και αφετέρου να απευθυνθεί σε εθνικό επίπεδο επεκτείνοντας την επιρροή του σε όλη την ελλαδική επικράτεια. Όλοι αυτοί οι οπαδοί του κόμματος, απαιτούσαν την ίδρυση ενός ισχυρού κράτους, το οποίο, σε συνεργασία με τη Ρωσία και το Οικουμενικό Πατριαρχείο, θα φρόντιζε για την καθαρότητα της πίστης και θα αναγνώριζε στην Εκκλησία κυρίαρχη θέση. Πίστευαν ότι κάποιοι ικανοί πολιτικοί γνώριζαν τα προβλήματα του λαού καλύτερα από τον ίδιο, κι αυτοί θα έπρεπε να κυβερνήσουν. Ήταν κατά κύριο λόγο αντισυνταγματικοί, υπέρ ενός συγκεντρωτικού συστήματος διακυβέρνησης και κατά της πολυφωνίας, μολοντί σε ορισμένες περιπτώσεις φαίνεται να συνεργάστηκαν στην ψήφιση συνταγμάτων.

β) (σχολικό βιβλίο, σελ. 66- 67, 73, 75) Στην περίοδο μεταξύ των δύο συνταγμάτων (1844-1864) ουσιαστικά ικανοποιήθηκαν όλα τα αιτήματα του ρωσικού κόμματος, τα οποία είχαν σχέση με την Ορθόδοξη Εκκλησία. Οι ναπαίοι (όπως αλλιώς ονομαζόταν το ρωσικό κόμμα), προέβαλαν σε κάθε περίπτωση τον κίνδυνο για την Ορθοδοξία, και μάλιστα κατά την περίοδο της βαναροκρατίας, τους κινδύνους που αντιμετώπιζαν η πίστη και η Εκκλησία από τα μέτρα που ψήφισε η αντιβασιλεία, π.χ. το αυτοκέφαλο της Ελληνικής Εκκλησίας, η οποία έως τότε υπαγόταν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο. Θεωρούσαν ότι η υπόταξη της Εκκλησίας της Ελλάδας στο Πατριαρχείο επέτρεπε στη Ρωσία να επεμβαίνει για την προστασία των ορθοδόξων. Στην απόφαση για το αυτοκέφαλο της Εκκλησίας οι ναπαίοι άσκησαν έντονη αντιπολίτευση. Ενδεικτικά, στο κείμενο Β της ιστορικής πηγής, επισημαίνεται ότι ο ηγέτης του κόμματος Ανδρέας Μεταξάς, βάσισε σχεδόν αποκλειστικά την αντιπολιτευτική του κριτική στο εκκλησιαστικό ζήτημα, εστιάζοντας κυρίως στη διακοπή των σχέσεων ανάμεσα στην Ελληνική Εκκλησία και στο Οικουμενικό Πατριαρχείο. Δεν δίστασε μάλιστα, δημαγωγώντας να υποδαυλίζει τα φιλορθόδοξα συναισθήματα του ελληνικού λαού και κυρίως των αγροτών, προβάλλοντας το κίνδυνο αλλοίωσης της πίστης και της θρησκείας από τους ξενόφερτους «Φράγκους». Με τη συγκεκριμένη ρητορική, ο επικεφαλής του ρωσικού κόμματος κατόρθωσε να προσελκύσει πολλούς οπαδούς, κυρίως από την Πελοπόννησο, διεγείροντας ακόμη περισσότερο το θρησκευτικό τους αίσθημα και τον φανατισμό χρησιμοποιώντας ως σύνθημα τη λέξη «Ορθοδοξία». Όμως, καθώς τα μεγάλα εκκλησιαστικά ζητήματα είχαν λυθεί και όλοι οι πολιτικοί πρέσβευαν το ορθόδοξο δόγμα, το ρωσικό κόμμα δεν είχε λόγο ύπαρξης, εφόσον δεν είχε θέσεις για πιο επίκαιρα θέματα. Το τελευταίο επιβεβαιώνεται και από τις πληροφορίες που αντλούνται από το Κείμενο Γ της ιστορικής πηγής, στην οποία παρουσιάζονται ορισμένα από τα άρθρα του προσχεδίου του συντάγματος του 1844. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το πρώτο άρθρο, ανακηρύσσεται ως επίσημη θρησκεία του κράτους το ορθόδοξο θρήσκευμα επιτρέποντας ωστόσο, και στα άλλα δόγματα ελευθερία πίστης, υπό την προϋπόθεση ότι οι οπαδοί τους δεν θα προέβαιναν σε προσηλυτισμούς. Επιπλέον, με το δεύτερο άρθρο, αποσαφηνιζόταν ότι η ελλαδική Εκκλησία, μολοντί θα εξακολουθούσε να διατηρεί τη δογματική της σύνδεση και ενότητα με τις άλλες

ορθόδοξες Εκκλησίες, εντούτοις θα ήταν αυτοκέφαλη και αυτοδιοίκητη. Τέλος, στο προσχέδιο συμπεριλήφθηκαν και πρόσθετες διατάξεις που διευκρίνιζαν πως η Εκκλησία της Ελλάδος θα εξακολουθούσε να τηρεί και να εφαρμόζει τους ιερούς κανόνες και τις παραδόσεις των ορθόδοξων Εκκλησιών. Όμως η ήττα της Ρωσίας στον Κριμαϊκό πόλεμο (1853-1856) συνέβαλε στην αποδυνάμωση του ρωσικού κόμματος, το οποίο σταδιακά εξαφανίστηκε από την πολιτική σκηνή. Άλλωστε, η σοβαρή εξασθένιση της Ρωσίας μετά το τέλος του Πολέμου δεν της επέτρεπε πλέον να παίζει το ρόλο ηγέτιδας δύναμης στην Ευρώπη, γεγονός που οι Έλληνες αντιλήφθηκαν αμέσως.

ΟΡΟΣΗΜΟ
ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ